

บทที่ 3

การดำเนินการบริหารราชการขององค์กรในรูปแบบคณะกรรมการ

การบริหารราชการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่รัฐเป็นผู้ตราขึ้นใช้บังคับนั้น จะต้องมีการรองรับนโยบายที่ได้รับมอบหมาย บทบัญญัติของกฎหมายแห่งรัฐนั้นในบางครั้งจะระบุองค์กรผู้รับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานอย่างชัดเจนถึงหน่วยงานของรัฐว่าจะจัดให้องค์กรใดจะเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ในขณะที่บทบัญญัติบางประเภทอาจจะมีการก่อตั้งองค์กรใหม่ขึ้นเฉพาะเพื่อมาดูแลการดำเนินการก็ได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพในการบริหารราชการของรัฐ ดังนี้ “องค์กรของรัฐ” จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาว่าควรจัดให้เป็นรูปแบบใด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารราชการตามนโยบายของรัฐ แต่ก่อนที่จะพิจารณาถึงความหมายขององค์กรว่าหมายถึงอะไร จะขอกล่าวถึงความหมายของคำว่า “การบริหารราชการ” เสียก่อน ทั้งนี้เพราะการบริหารราชการเป็นกระบวนการสำคัญขององค์กรในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพนั่นเอง

คำว่า “การบริหาร” หรือ Administration มาจากคำในภาษาละติน ว่า “Ministère” ซึ่งหมายถึง การให้บริการ โดยทั่วไปคำว่าการบริหาร หมายถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่อย่างเป็นระบบให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

พีฟเนอร์ (Pffner) กล่าวว่า การบริหาร ได้แก่ การจัดองค์กร และการอำนวยความสะดวกที่สามารถนำทรัพยากรไปใช้ในการใช้การประกอบกิจกรรมให้บรรลุผล เป็นความพยายามที่จะดำเนินกิจกรรมโดยการเชื่อมวิธีการ (Means) เข้ากับวัตถุประสงค์ (Ends) อย่างสมเหตุสมผลที่สุด¹ โดยการดำเนินการในกิจกรรมที่ประกอบขึ้นอย่างมีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรทั้งคนและวัตถุเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่กำหนดนี้ จะพบได้ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เล็กหรือใหญ่ หากเป็นการบริหารงานในหน่วยงานเอกชนจะเรียกว่า “การบริหารธุรกิจ” แต่หากเป็นการบริหารในหน่วยงานของรัฐ จะเรียกว่า “การบริหารงานรัฐกิจ” หรือ “การบริหารงานราชการ”

คำว่า “การบริหารราชการ” อาจพิจารณาถึงความหมายได้ทั้งมุมกว้าง และมุมแคบ โดยหากพิจารณาในมุมกว้าง การบริหารราชการก็จะหมายถึง กิจกรรมทุกประเภทของรัฐไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในด้านนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ แต่หากพิจารณาในมุมแคบ การบริหารราชการ

¹ J.M Pffner and R.V. PresThus, Public Administration (NJ: Ronald ,1960), p.3.

จะเกี่ยวข้องกับเฉพาะกิจกรรมของฝ่ายบริหารในการดำเนินความพยายามให้หน่วยงานต่างๆของรัฐ ประกอบกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายอย่างได้ผลที่สุด²

“องค์การ” หมายถึง กลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมตัวกันขึ้นเพื่อที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยที่บุคคลคนเดียวไม่อาจจะดำเนินการให้สำเร็จได้โดยลำพัง โดยองค์การเป็นที่รวมของทรัพยากรต่างๆซึ่งมีการจัดการเป็นเครื่องมือช่วยให้การรวมตัวของทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการจัดวางรูปองค์การที่ดีนั้นจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสำเร็จของการดำเนินงาน³

3.1 โครงสร้างขององค์การแบบคณะกรรมการ (Committees Organization Structure)

การจัดโครงสร้างองค์การในรูปแบบของคณะกรรมการนั้น มีพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญ อยู่ 2 ประการ คือ ความต้องการใช้ความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านในหลายๆด้านและความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ เป็นการรวมกลุ่มบุคคลโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล การให้คำแนะนำปรึกษา หรือการใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ บุคลากรที่มาเป็นกรรมการอาจจะมาจากทั้งภายในและภายนอกองค์การ มีการกำหนดภารกิจและอำนาจหน้าที่ชัดเจน และอาจจัดตั้งเป็นคณะกรรมการแบบถาวรหรือแบบชั่วคราวก็ได้ ซึ่งลักษณะขององค์การแบบคณะกรรมการจะมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้⁴

² ปภาวดี ดุลยจินดา, “หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารราชการ”, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารราชการไทยหน่วยที่ 1-8 ,พิมพ์ครั้งที่ 9 (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2535) , หน้า 5.

³ ธงชัย สันติวงษ์ , องค์การและการบริหาร: การศึกษาการจัดการแผนใหม่,พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับแก้ไขปรับปรุง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2539),หน้า 221.

⁴ เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์ , “การจัดโครงสร้างองค์การ”, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ องค์การ และการจัดการงานบุคคล,พิมพ์ครั้งที่ 2 (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2539), หน้า 174-175.

ข้อดี คือ

1. มีความคล่องตัวในการตอบสนองต่อทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรได้อย่างดี
2. เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ในการตัดสินใจ ซึ่งนอกเหนือจากการทำให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้รู้สึกว่าคุณมีความสำคัญในเรื่องนั้นๆ แล้ว ยังเป็นการเพิ่มความผูกพันหรือการยอมรับผลการตัดสินใจด้วย
3. ทำให้การตัดสินใจเกิดความรอบคอบมากขึ้น
4. ส่งเสริมต่อแนวคิดการบริหารงานแบบประชาธิปไตยที่เน้นการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม การต่อรอง และความมีใจกว้าง
5. ทำให้มีการประสานงานที่ง่ายและรวดเร็วขึ้น เพราะบุคลากรที่มาเป็นกรรมการนั้น โดยทั่วไปมักจะมาจากฝ่ายต่างๆ กัน
6. ฝึกหัดบุคลากรเพราะโครงสร้างของคณะกรรมการจะช่วยให้บุคลากรที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการได้ฝึกฝนตนเองโดยการแสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่

ข้อเสีย คือ

1. กรรมการอาจถูกควบคุม หรือครอบงำจากประธานหรือกรรมการบางคน ทั้งนี้เพราะความเกรงใจในการปฏิบัติหน้าที่
2. ความล่าช้าในการปฏิบัติงาน
3. ภาระค่าใช้จ่ายที่มาก เนื่องจากจะต้องมีค่าใช้จ่ายมากขึ้น เช่น ค่าเบี้ยประชุม
4. อาจทำให้เกิดการประนีประนอมผลประโยชน์ของกรรมการด้วยกันมากกว่าที่จะหาผลประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง
5. ผู้บริหารใช้คณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการปิดความรับผิดชอบออกไปจากตัวเอง

เมื่อพิจารณาจากข้อดีและข้อเสียของการจัดโครงสร้างองค์การแบบคณะกรรมการแล้วจะเห็นว่า โครงสร้างองค์การในรูปแบบคณะกรรมการนั้นเป็นรูปแบบการจัดองค์การที่เหมาะสมที่สุดในการกำหนดนโยบายซึ่งเป็นหน้าที่หลักขององค์การในรูปแบบนี้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อเสียในเรื่องของความเป็นผู้นำในเรื่องการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามการ จัด

โครงสร้างขององค์การในรูปแบบคณะกรรมการนี้ก็เป็นที่ได้รับความนิยมมากในระดับหนึ่งในปัจจุบัน⁵

3.2 คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.)

คณะกรรมการคดีพิเศษ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ โดยมีกรรมการโดยตำแหน่งอีกจำนวน 11 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกจำนวน 9 คน โดยอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นกรรมการและเลขานุการรวมเป็นกรรมการทั้งหมดจำนวน 22 คน จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการคดีพิเศษเป็นองค์กรที่ประกอบด้วย บุคคลที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งบรรดาบุคคลดังกล่าว กฎหมายได้แต่งตั้งโดยตำแหน่ง มิใช่ตัวบุคคล ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เรียกโดยย่อว่า “กคพ.” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายกสภานายความ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเก้าคน โดยในจำนวนนี้ต้องมีบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกฎหมายอย่างน้อยด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมสอบสวนคดีพิเศษจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในเรื่ององค์ประกอบของคณะกรรมการคดีพิเศษนี้ ในชั้นการประชุมของคณะกรรมการวิสามัญสภาผู้แทนราษฎร ได้มีการเสนอให้กำหนดตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นกรรมการ โดยตำแหน่งเพิ่มขึ้น เพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการคดีพิเศษด้วย เพราะถ้าคดีพิเศษใดเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น คดีค้าหญิงและเด็ก คดียาเสพติด เป็นต้น หากมีปลัดกระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการคดีพิเศษก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการประสานงานขอความร่วมมือกับต่างประเทศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้มีการขอทราบเหตุผลในการกำหนดตำแหน่งเจ้ากรมพระธรรมนูญเข้าเป็นคณะกรรมการคดีพิเศษด้วย

⁵ สมยศ นาวิการ และสุสดี ฐมาคม , องค์การ : ทฤษฎีและพฤติกรรม , (กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์พิมพ์แมส , 2520) , หน้า 197.

คณะกรรมการฯชี้แจงว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการคดีพิเศษประกอบด้วยกรรมการ โดยตำแหน่งจำนวน 11 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ซึ่งในลักษณะคดีพิเศษนี้อาจมี ผู้กระทำความผิดที่เป็นพลเรือนหรือทหารก็ได้ ในส่วนผู้กระทำความผิดที่เป็นทหารจะมีระบบการ สืบสวนและสอบสวนรวมทั้งการฟ้องคดีที่แตกต่างจากคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นพลเรือน ดังนั้น ถ้าหากเป็นคดีอาญาที่มีลักษณะพิเศษซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นทหาร จึงเห็นควรที่กำหนดให้เจ้ากรม พระธรรมนูญเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการคดีพิเศษเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้

สำหรับตำแหน่งปลัดกระทรวงต่างประเทศ คณะกรรมการฯยังไม่เห็นความจำเป็นต้อง กำหนดตำแหน่งนี้เพิ่มขึ้นในคณะกรรมการคดีพิเศษ เพราะหากกำหนดตำแหน่งดังกล่าวเพิ่มขึ้นก็จะ เป็นปัญหาต่อไปได้ว่าเหตุใดไม่กำหนดตำแหน่งปลัดกระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสารในกรณี ที่คดีมีปัญหาเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือปลัดกระทรวงอื่นเพิ่มขึ้นอีก

อนึ่ง ในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การสอบสวนคดีพิเศษ : มิติใหม่ของสังคมไทย ซึ่งจัด โดยสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2546 ได้มีการเสนอ ความเห็นว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการคดีพิเศษควรมีที่มาจากภาคเอกชนมากกว่านี้ เพราะ คณะกรรมการนี้อาจตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารได้

สมาชิกรัฐสภาผู้เข้าร่วมสัมมนาได้อภิปรายอย่างกว้างขวางในเรื่ององค์ประกอบของ คณะกรรมการคดีพิเศษ และไม่เห็นด้วยกับการกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากการแต่งตั้ง โดยคณะรัฐมนตรี เพราะจะทำให้กระบวนการยุติธรรมถูกการเมืองแทรกแซงมากเกินไป จึงควร กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากการสรรหาโดยความเห็นชอบของวุฒิสภา⁶

อย่างไรก็ตาม ได้มีการอธิบายเหตุผลในการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรมเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการคดีพิเศษชุดนี้ว่า การดำเนินการตามพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษนี้มีความจำเป็นต้องใช้อำนาจบริหารของรัฐเข้ามาส่งเสริมให้การปฏิบัติงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและไม่เกิดภาวะการปฏิบัติงานหยุดชะงักลง ซึ่งเห็นว่าฝ่ายการเมืองจะ ไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงอำนาจของคณะกรรมการชุดนี้ได้ ด้วยมีจำนวนเพียง 2 คน (นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม)ประกอบกับมาตรา 21 ซึ่งกำหนดลักษณะคดีพิเศษที่ต้อง ดำเนินการในการสืบสวนและสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ และ มีกรณีความผิดทางอาญาอื่นนอกจากที่กฎหมายนี้ได้กำหนดไว้แล้ว คณะกรรมการคดีพิเศษต้องมี

⁶ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, “สรุปประเด็นการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การสอบสวนคดีพิเศษ : มิติใหม่ของสังคมไทย,” 22 พฤษภาคม 2546.

มติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้น คน 2 คน นี้คงไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการชุดนี้ได้

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างของ กคพ. เปรียบเสมือนคณะกรรมการอำนวยการยุติธรรมทางอาญาในคดีพิเศษระดับชาติ ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 10 และมาตราอื่นๆ ผลจากโครงสร้าง กคพ. กิติ อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 10 และมาตราอื่นๆ ที่ให้ กคพ. มีอำนาจหน้าที่ต่างๆ โดยเฉพาะการออกข้อบังคับหลักเกณฑ์หรือประกาศตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ที่ดี ย่อมเป็นผลให้การสืบสวนสอบสวน และการปฏิบัติการอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้มีลักษณะเป็นการบูรณาการในระหว่างหน่วยงานและเป็นการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ในลักษณะกฎหมายกลางที่เจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ของหลายหน่วยงานต้องปฏิบัติงานร่วมกัน ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งอาจเกิดการทับซ้อนและขัดแย้งกัน ในระหว่างหน่วยงานจึงน่าจะได้รับการแก้ไขหรือป้องกันไว้แต่แรก โดยมติของ กคพ. ในการกำหนดข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ต่างๆ

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอีกบุคคลหนึ่งในกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นตำแหน่งที่มีภารกิจและความรับผิดชอบสูงในการบริหารงาน เพราะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจอนุญาตให้มีการปฏิบัติการ โดยใช้อำนาจพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้ และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษยังเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วย จึงเป็นกลไกที่สำคัญในการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม และด้วยการกำหนดนโยบายภายในกรมมีความมุ่งหวังในการปราบปรามอาชญากรรม หรือมีการเร่งรัดในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนผู้กระทำผิดคดีสำคัญๆ ก็อาจจะทำให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพขึ้นได้ และในพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ให้อำนาจอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถใช้ดุลยพินิจในเรื่องที่สำคัญๆ ได้ในหลายกรณี ซึ่งอาจเป็นผลเสียหายต่อสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์และต่อระบบธุรกิจการเงินรวมทั้งเศรษฐกิจของชาติได้

ดังนั้นอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษจึงควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสมทั้งด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ และการไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานหรือกิจการอื่นใด ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการทำงานหน้าที่ได้

ในการดำรงตำแหน่งนั้น พระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดว่าจะให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ต้องดำรงตำแหน่งก็ปีต่างกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

3.2.1 โครงสร้างของคณะกรรมการคดีพิเศษ

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างของคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ. จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ได้ให้ความสำคัญต่อคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ. เป็นอย่างมาก โดยกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ในจำนวนของกรรมการ กคพ. ทั้งหมดจำนวน 22 คน ซึ่งแบ่งเป็นกรรมการที่เป็น โดยตำแหน่ง 13 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยประกอบขึ้นจากบุคคลต่อไปนี้⁷

1. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	รองประธานกรรมการ
3. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
4. ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
5. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
6. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
7. อัยการสูงสุด	กรรมการ
8. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
9. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
10. เจ้ากรมพระธรรมนูญ	กรรมการ
11. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย	กรรมการ
12. นายกสภานายความ	กรรมการ
13. อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ
14. ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ

(1) กรรมการโดยตำแหน่ง

จะเห็นได้ว่า กคพ. ที่เป็นโดยตำแหน่งนั้น ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประจำในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการปราบปรามคดีพิเศษต่าง ๆ โดยเฉพาะการพิจารณาและให้ความเห็นเกี่ยวกับคดีที่จะได้รับการพิจารณา ให้เข้ามาดำเนินคดี โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ อันได้แก่

1. รัฐบาล คือ นายกรัฐมนตรี
2. กระทรวงยุติธรรม คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และปลัดกระทรวงยุติธรรม

⁷ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 5

3. กระทรวงมหาดไทย คือ ปลัดกระทรวงมหาดไทย
4. หน่วยงานกำกับดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงิน และเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่
 - 4.1) กระทรวงการคลัง คือ ปลัดกระทรวงการคลัง
 - 4.2) กระทรวงพาณิชย์ คือ ปลัดกระทรวงพาณิชย์
 - 4.3) ธนาคารแห่งประเทศไทย คือ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
5. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่
 - 5.1) สำนักงานอัยการสูงสุด คือ อัยการสูงสุด
 - 5.2) สภานายความ คือ นายกสภานายความ
6. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
7. สำนักงานกฤษฎีกา คือ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
8. กรมพระธรรมนูญ คือ เจ้ากรมพระธรรมนูญ

(2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน โดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ได้กำหนดไว้ว่าในจำนวนเก้าคนนั้นต้องมีบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกฎหมาย อย่างน้อยด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่ร้ายแรงมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเข้ามาร่วมเป็นกรรมการด้วย

3.2.2 การแต่งตั้งและคุณสมบัติของคณะกรรมการคดีพิเศษ

1. กรรมการ โดยตำแหน่ง การแต่งตั้งคณะกรรมการคดีพิเศษในส่วนของคณะกรรมการ โดยตำแหน่งนั้น จะเป็นไปโดยผลของกฎหมายตามมาตรา 5 ซึ่งได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้ว ทั้งนี้มีทั้งหมด 13 คน
2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การแต่งตั้งคณะกรรมการคดีพิเศษในส่วนของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้น การแต่งตั้งจะกระทำโดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งจากบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกฎหมาย อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน

3.2.3 วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการคดีพิเศษ

การดำรงตำแหน่งของ กคพ. นั้น ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ คณะกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

1. กรรมการโดยตำแหน่ง สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการโดยตำแหน่งนั้น เท่ากับระยะเวลาของต้นสังกัดเดิม กล่าวคือ ตราบใดที่บุคคลผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามที่กฎหมายระบุไว้ในมาตรา 5 ย่อมมีวาระการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ. จนกว่าจะหมดวาระในตำแหน่งต้นสังกัดเดิม

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในส่วนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี โดยผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งรวมกันเกินสามวาระไม่ได้⁸ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางๆก่อน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่

3.2.4 การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการคดีพิเศษ

1. กรรมการโดยตำแหน่ง สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการคดีพิเศษ หรือ กคพ. โดยตำแหน่ง จะพ้นจากตำแหน่งเมื่อพ้นสภาพจากต้นสังกัดเดิม ไม่ว่าจะด้วยเหตุเพราะเกษียณอายุราชการ หรือพ้นจากสถานภาพของตำแหน่งเพราะสาเหตุอื่น

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการคดีพิเศษนั้น นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว มาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งในกรณีต่อไปนี้⁹

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- 4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 6
- 5) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่องหรือไม่สุจริต

ในหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ

⁸ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

⁹ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 8

3.3 อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคดีพิเศษซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 นั้น เป็นบทบัญญัติในลักษณะประมวลอำนาจหน้าที่ที่พึงประสงค์ของ กคพ. โดยจะเป็นอำนาจในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ตาม พระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งจะ ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภายในของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

โดย กคพ. มีอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ ซึ่งจะปรากฏอยู่ตามมาตราต่างๆตลอดทั้งพระราชบัญญัติ ดังนี้¹⁰

1. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1)
2. กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1)
3. มีมติเกี่ยวกับคดีความผิดทางอาญาอื่นตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2)
4. กำหนดข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ตามที่มิบทบัญญัติกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กคพ.
5. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
6. ให้ความเห็นชอบหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษ
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กคพ.

นอกจากนั้นใน มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ยังให้ กคพ.มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณา หรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ กคพ. กำหนดได้อีกด้วย

ที่ผ่านมา กคพ. ได้มีการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ โดยการดำเนินงานส่วนใหญ่จะมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาเพื่อพิจารณากลับกรองในเบื้องต้นก่อนที่จะนำเรื่องเสนอเข้าที่ประชุมกคพ. เพื่อมีมติในเรื่องนั้นๆ ดังนี้

3.3.1 อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป

1. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดคดีพิเศษตาม มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1)

ในการกำหนดกฎกระทรวงเพิ่มเติม นั้น จะมี 3 ลักษณะ คือ

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 10

1) หน่วยงานเจ้าของกฎหมายเป็นผู้เสนอคดีความผิดที่หน่วยงานนั้น
รับผิดชอบผ่านกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อเสนอ กคพ.

2) กรรมการ กคพ. เสนอ

3) กรมสอบสวนคดีพิเศษเสนอเรื่องเอง

ทั้งสามกรณีดังกล่าว กคพ. จะให้กรมสอบสวนคดีพิเศษประมวลเรื่อง โดยพิจารณาถึง
ความสำคัญ ผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกฎหมายนั้นๆ เมื่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ
ประมวลเรื่องเสร็จ ก็จะนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุม กคพ. เพื่อพิจารณาต่อไป

โดยที่ผ่านมา กคพ. ได้เคยมีมติให้เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ในการออกกฎกระทรวง
กำหนดคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แล้วจำนวนทั้งสิ้น 16 ฉบับ แบ่งเป็น คดีความผิดที่
คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน 5 ฉบับ และ
คดีความผิดที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ซึ่งอยู่ระหว่างรอการประกาศในราชกิจจา
นุเบกษา อีกจำนวน 11 ฉบับ ดังนี้

ก. คดีความผิดที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วและประกาศในราช
กิจจานุเบกษา จำนวน 5 ฉบับ คือ

- (1) คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
- (2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- (3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
- (4) คดีความผิดตามกฎหมายสุรา
- (5) คดีความผิดตามกฎหมายยาสูบ

ข. คดีความผิดที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ซึ่งอยู่ระหว่างรอ
การประกาศในราชกิจจานุเบกษา อีกจำนวน 11 ฉบับ คือ

- (1) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
- (2) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยประกันวินาศภัย
- (3) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยประกันชีวิต
- (4) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- (5) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ

คอมพิวเตอร์

- (6) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- (7) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายป่าไม้
- (8) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอุทยานแห่งชาติ

- (9) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ
- (10) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
- (11) คดีความผิดตามประมวลกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้า

มนุษย์

ซึ่งคดีดังกล่าวข้างต้นจะเป็นคดีความผิดที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยของประเทศ

2. กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1)

ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ และกฎกระทรวงจะกำหนดคดีความผิดตามกฎหมายต่างๆ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบดำเนินการ แต่ก็เชื่อว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องรับผิดชอบการกระทำความผิดที่เกิดจากกฎหมายนั้นทั้งฉบับ การพิจารณาว่าคดีประเภทใดที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวน และรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ

(ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

(ง) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

(จ) คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญาหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

โดย กคพ. จะต้องเป็นผู้กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด โดยคำนึงถึงเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในการนี้ กคพ. จะได้แต่งตั้งอนุกรรมการขึ้นมาเพื่อพิจารณาจัดทำร่างรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด โดยในการแต่งตั้งอนุกรรมการดังกล่าว ได้มีการแต่งตั้งผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนั้นๆ เข้ามาร่วมเป็นคณะอนุกรรมการด้วย หรือหากไม่มีผู้แทนของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ก็จะเชิญผู้แทนของหน่วยงานนั้นๆ มาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรอบคอบ และเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งกับประชาชนและองค์กร และเพื่อให้

สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งในการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำ ความผิดที่ผ่านมา จะมีเกณฑ์การพิจารณาต่างๆ ดังนี้

- 1) มูลค่าของความเสียหายที่เกิดขึ้น
 - 2) จำนวนของผู้เสียหาย
 - 3) ผู้ที่กระทำความผิด
 - 4) โทษที่ได้รับ
 - 5) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อม และประชาชน
3. มิมติเกี่ยวกับคดีความผิดทางอาญาอื่นตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2)

นอกจากกรมสอบสวนคดีพิเศษจะดำเนินคดีพิเศษ ตามที่มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ได้ ประกาศกำหนดไว้ในรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดแล้ว ยังเปิด โอกาสให้ ประชาชนและหน่วยงานของรัฐอื่นๆ สามารถที่จะร้องขอให้คดีอาญาอื่นใดที่นอกเหนือจากที่ได้ ประกาศเป็นคดีพิเศษไว้ ให้เป็นคดีพิเศษได้ โดย กคพ. ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการใน การร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ โดยผู้ร้องขออาจจะเป็น กรรมการคดีพิเศษ ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นๆของรัฐ¹¹ โดย กคพ. ได้กำหนดให้ กรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องตรวจสอบ ข้อเท็จจริงเรื่องที่ร้องขอก่อนว่า เรื่องดังกล่าวน่าเชื่อว่าการกระทำความผิดจริงหรือไม่ และการ กระทำนั้นมีผลกระทบร้ายแรงหรือไม่อย่างไร เป็นไปตามเงื่อนไขการเป็นคดีพิเศษหรือไม่ และ นอกจากนั้นยังแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนจากหลายหน่วยงานขึ้นมาเพื่อพิจารณาในเรื่อง ดังกล่าวก่อนอีกชั้นหนึ่ง ว่าเรื่องที่มีการร้องขอให้เป็นคดีพิเศษนั้น กคพ.ควรรับหรือไม่รับเป็นคดี พิเศษ เพราะเหตุใด

แต่ทั้งนี้การพิจารณาว่าจะรับเรื่องที่ร้องขอเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นคดีพิเศษหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับ กคพ. ที่ผ่านมากคพ. ได้พิจารณาให้เรื่องที่อนุกรรมการเสนอให้รับเป็นคดีพิเศษ และที่ไม่รับ เป็นคดีพิเศษ โดยจะให้กรมสอบสวนคดีพิเศษไปตรวจสอบหรือสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดย ในบางกรณีที่อนุกรรมการเสนอให้เป็นคดีพิเศษนั้น กคพ.ก็มีมติไม่รับเป็นคดีพิเศษ ทั้งนี้ เนื่องจาก พยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือลักษณะของการกระทำความผิดไม่เข้าเงื่อนไขการเป็นคดีพิเศษ หรือในบางครั้งที่เสนอเห็นควร ไม่รับเป็นคดีพิเศษแต่ก็รับเป็นคดีพิเศษก็มี เนื่องจากในบางกรณี เรื่องที่ร้องขอให้เป็นคดีพิเศษอาจไม่เข้าข่ายลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การกระทำความผิดนั้น

¹¹ ประกาศ กคพ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้ คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

หากปล่อยไป และไม่ดำเนินการก็อาจเกิดผลกระทบที่รุนแรงตามมา ดังนั้น กคพ.อาจมีความเห็นหรือมีมติให้คดีอาญาอื่นนั้นเป็นคดีพิเศษได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำ ความผิดนั้นขึ้นมาอีก

โดยที่ผ่านมา กคพ.ได้ใช้อำนาจการลงมติ ในการพิจารณาให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ ในปี พ.ศ. 2547 – 2550 ดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนคดีที่ กคพ. มีมติให้เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(2) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 - 2550

ประมุขครั้งที่ /ปี	เสนอให้เป็นคดีพิเศษ	รับเป็นคดีพิเศษ	ไม่รับเป็นคดีพิเศษ
3/2547	2	2	-
4/2547	2	2	-
5/2547	4	3	1
6/2547	1	1	-
7/2547	1	1	-
8/2547	1	1	-
9/2547	1	-	1
10/2547	2	2	-
11/2547	3	2	1
	17	14	3

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนคดีที่ กคพ. มีมติให้เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(2) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2550 (ต่อ)

ประชุมครั้งที่ /ปี	เสนอให้เป็นคดีพิเศษ	รับเป็นคดีพิเศษ	ไม่รับเป็นคดีพิเศษ
1/2548	2	1	1
2/2548	1	1	-
3/2548	1	1	-
4/2548	5	5	-
5/2548	6	6	-
6/2548	-	-	-
7/2548	15	15	-
8/2548	5	4	1
9/2548	6	6	-
10/2548	8	5	3
	49	44	5
1/2549	5	3	2
2/2549	4	4	-
3/2549	11	11	-
4/2549	3	3	-
5/2549	1	1	-
6/2549	9	9	-
7/2549	5	5	-
	38	36	2
1/2550	3	3	-
2/2550	16	15	1
3/2550	-	-	-
4/2550	6	5	1
5/2550	3	3	-
	28	26	2

4. กำหนดข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ตามที่มีบทบัญญัติกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กคพ.

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้น ได้บัญญัติให้ กคพ. มีอำนาจหน้าที่ในการออกข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

1. มาตรา 22 ให้ กคพ. มีอำนาจออกข้อบังคับการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยบัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 22 เพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้ กคพ. มีอำนาจออกข้อบังคับการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(1) วิธีปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การดำเนินการเกี่ยวกับหมายเรียกและหมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง การค้น หรือการปล่อยชั่วคราว การสืบสวน การสอบสวน การเปรียบเทียบปรับ การส่งมอบคดีพิเศษ และการดำเนินการอื่นเกี่ยวกับคดีอาญาในระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญา

(2) ขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เจ้าพนักงาน อื่นของรัฐ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผลกระทบของการกระทำความผิด และประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาได้อย่างทั่วถึง ในการนี้อาจกำหนดให้กรณีใดต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

(3) การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามคดีพิเศษ

(4) การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

เมื่อมีข้อบังคับตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่กำหนดนั้น ถ้าข้อบังคับดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ในระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการดำเนินการของผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับตามวรรคหนึ่ง สำหรับคดีพิเศษในเรื่องใด ให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กรมสอบสวนคดีพิเศษและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะตกลงกัน เว้นแต่ กคพ. จะมีมติเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทำการสอบสวนคดีอาญาเรื่องใดไปแล้ว แต่ต่อมาปรากฏว่าคดีนั้นเป็นคดีพิเศษ เมื่อพนักงานสอบสวนส่งมอบสำนวนการสอบสวนคดีดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามวิธีปฏิบัติในวรรคหนึ่ง (1) แล้ว ให้ถือว่าสำนวนการสอบสวนที่ส่งมอบนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษ”

ตามอำนาจในมาตราดังกล่าว กคพ. ได้ออก ข้อบังคับกคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.2547 แล้ว

2. มาตรา 23 ให้อำนาจ กคพ. ออกข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่ของ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และข้าราชการหรือลูกจ้างของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยบัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 23 ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี

ให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ เพียงเท่าที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีจำเป็นอธิบดีจะสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างกรมสอบสวนคดีพิเศษผู้หนึ่งผู้ใดที่มีใช้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเพื่อปฏิบัติงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนเป็นการเฉพาะก็ได้

ในการปฏิบัติงานเฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายตามวรรคสาม ให้ผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

หลักเกณฑ์ วิธีการมอบหมาย และการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่ กคพ. กำหนด”

และ มาตรา 23/1 ให้อำนาจ กคพ. ออกระเบียบเกี่ยวกับการให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจในการสืบสวน ในกรณีมีผู้ร้องขอเสนอเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) โดยบัญญัติไว้ดังนี้

“ มาตรา 23/1 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าคดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีดังกล่าวได้

ในกรณีที่อธิบดีเห็นสมควรเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) อธิบดีจะสั่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้นเพื่อนำเสนอ กคพ. ก็ได้ ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีนั้นตามระเบียบที่ กคพ. กำหนด”

จากอำนาจในมาตราดังกล่าว กคพ. ได้ออก ข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ และการสั่งการให้ข้าราชการหรือลูกจ้างกรมสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสืบสวน พ.ศ. 2547

3. มาตรา 24 ให้อำนาจ กคพ. ในการออกข้อบังคับให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตามมาตรา 24 ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“ มาตรา 24 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(1) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือ ได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะได้ใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเน้นเข้าจะเอาหมายค้นมาได้บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(2) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(3) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆมาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(4) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆมาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(5) ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (1) (2) (3) และ (4) การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตามข้อบังคับที่กคพ. กำหนด

เฉพาะการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) นอกจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไปด้วย

ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นส่งสำเนาบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อตามวรรคสาม และสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดต่อศาลจังหวัดที่มีอำนาจเหนือท้องที่ที่ทำการค้น หรือศาลอาญาในเขตกรุงเทพมหานคร ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจค้น เพื่อเป็นหลักฐาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด โดยทำเอกสารให้ไว้ประจำตัวพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ได้รับอนุมัตินั้นและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้นั้นต้องแสดงเอกสารดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง”

โดยอาศัยอำนาจตามมาตราดังกล่าว กคพ. ได้ออก ข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

4. มาตรา 25 ให้อำนาจ กคพ. ออกข้อบังคับในการเก็บรักษา การใช้ประโยชน์และการทำลายข้อมูลข่าวสาร โดยบัญญัติไว้ดังนี้

“ มาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ

(2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

(3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน โดยกำหนดเงื่อนไขใดๆก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง และให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีพิเศษดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามที่ข้อบังคับที่ กคพ. กำหนด”

อาศัยอำนาจตามมาตราดังกล่าว กคพ. จึงได้มี ข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการเก็บรักษา การใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่ได้มา และการทำลายข้อมูลข่าวสารอื่น พ.ศ. 2547

5. มาตรา 32 ให้อำนาจ กคพ. ในการออกข้อบังคับเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการให้พนักงานอัยการ หรืออัยการทหาร เข้าสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ โดยบัญญัติไว้ดังนี้

“ มาตรา 32 ในกรณีที่ กคพ. เห็นว่า เพื่อประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดคดีพิเศษ กคพ. จะให้ความเห็นชอบให้คดีพิเศษคดีหนึ่งคดีใดหรือคดีประเภทใดต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร แล้วแต่กรณี มาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐาน ตั้งแต่ขั้นเริ่มการสอบสวน แล้วแต่กรณี ก็ได้ เว้นแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (ก) หรือ (ง) ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมา

สอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การสอบสวนร่วมกันหรือ การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคพ. กำหนด”

โดยอาศัยอำนาจตามมาตราดังกล่าว กคพ. จึงได้ออก ข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และ วิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในคดีพิเศษระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พ.ศ. 2547

ในการออกระเบียบ ข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ ดังกล่าวข้างต้น กคพ. จะแต่งตั้ง อนุกรรมการ หรือมอบหมายให้กรมสอบสวนคดีพิเศษไปพิจารณาดำเนินการจัดทำร่างระเบียบ หรือข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ขึ้นมา โดยให้ชี้แจงหลักการ เหตุผล หลักเกณฑ์ในการจัดทำร่าง ระเบียบหรือข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ดังกล่าว แล้วนำเสนอ กคพ. เพื่อพิจารณา ในการพิจารณานั้น กคพ. มักจะมีข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เพื่อให้อนุกรรมการหรือผู้ได้รับมอบหมายนำกลับไปแก้ไข เพื่อให้ระเบียบ ข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์นั้นๆถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

5. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

กคพ. ได้มีการจัดทำรูปแบบการติดตามการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ตาม พระราชบัญญัตินี้ โดยในการจัดทำรูปแบบ ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาพิจารณาดำเนินการ โดยจะคำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินคดีพิเศษ มุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติตามกฎหมาย ระยะเวลาการดำเนินคดีที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิด ขึ้นกับทั้งผู้ถูกกล่าวหาและผู้เสียหาย โดยการติดตามผลจะติดตามตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินคดี ระหว่าง กระบวนการดำเนินคดี และเมื่อคดีเสร็จสิ้นลง ว่าคดีเหล่านั้น ปช. พนักงานอัยการ ศาล มีความเห็นอย่างไร เห็นพ้อง หรือต่างจากความเห็นของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษอย่างไร และนำ ผลนั้นมาวิเคราะห์ว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุใด

6. ให้ความเห็นชอบหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษ

ตามมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กำหนดว่า “การ บรรจุและแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญในตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้บรรจุและ แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา 15 และผ่านการประเมินความรู้ ความสามารถตาม หลักเกณฑ์ที่ อ.ก.พ. กรมสอบสวนคดีพิเศษกำหนด หรือนุคคลตามมาตรา 17 แล้วแต่กรณี โดย บุคคลดังกล่าวต้องสำเร็จการฝึกอบรมตามหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจัด ให้มีขึ้นด้วย

การแต่งตั้งบุคคลใดเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

จะเห็นได้ว่า การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีเงื่อนไขว่า บุคคลดังกล่าวต้องสำเร็จการฝึกอบรมตามหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษที่กรมสอบสวนคดีพิเศษจัดให้มีขึ้น และหลักสูตรดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจาก กคพ. ก่อน ซึ่ง กคพ. ก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาจัดทำร่างหลักสูตรเช่นกัน โดยหลักสูตรจะมีการฝึกทั้งภาควิชาการ ทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อวางพื้นฐานในการปฏิบัติงาน

7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กคพ.

ตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว กคพ. ได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการขึ้นมาเพื่อจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นมาตรฐาน แนวทางการวางตน ประพฤติตนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ คือ คำสั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ 5/2548 เรื่อง มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม

นอกจากนั้นยังไม่ปรากฏว่า กคพ. ได้ใช้อำนาจตามมาตรา

3.3.2 อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน

อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานนั้น หมายถึง อำนาจหน้าที่ภายในกรอบของการปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1. ตามมาตรา 12 แห่ง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กำหนดให้ กคพ. มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ กคพ. กำหนด

2. ตามที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ได้บัญญัติมาตรา 21 วรรคห้า เพิ่มเติม คือ “ ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อสงสัยว่าการกระทำความผิดใดเป็นคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (1) หรือไม่ ให้ กคพ. เป็นผู้ชี้ขาด “

เมื่อมีการบัญญัติมาตรา 21 วรรคห้าขึ้นมา ก็ปรากฏว่า มีการโต้แย้งอำนาจและได้มีการเสนอเรื่องให้ กคพ. เป็นผู้ชี้ขาด ซึ่ง กคพ. ได้มีการแต่งตั้ง อนุกรรมการขึ้นมา พิจารณาในเรื่องดังกล่าว และ กคพ. จะต้องหาข้อยุติในเรื่องดังกล่าวต่อไป

3. ตามที่มาตรา 44 แห่ง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 บัญญัติว่า “ บรรดาคดีพิเศษที่ค้างการดำเนินการ และคดียังไม่ถึงที่สุดอยู่ในวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานผู้ที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ตาม กฎหมายนั้น ๆ ต่อไป จนคดีถึงที่สุด เว้นแต่ กคพ. จะมีมติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ”

ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) ที่เหตุเกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัตินี้บังคับใช้ ซึ่งมีทั้งประชาชนผู้เสียหาย หน่วยงานของรัฐ เสนอเรื่องให้ กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการ ซึ่ง กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีมติให้คดีดังกล่าวข้างต้นเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง(1) และให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ดำเนินคดี ซึ่งเมื่อ มีการเสนอให้ กคพ. มีมติดังกล่าว ปรากฏว่าทุกคดีที่เป็นไปตามมาตรา 44 กคพ. มีมติรับเป็นคดีพิเศษทั้งสิ้น ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนคดีที่ กคพ. มีมติให้เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 44 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 - 2550

ประมุขครั้งที่ /ปี	เสนอให้เป็นคดีพิเศษ	รับเป็นคดีพิเศษ	ไม่รับเป็นคดีพิเศษ
3/2547	-	-	-
4/2547	-	-	-
5/2547	-	-	-
6/2547	-	-	-
7/2547	1	1	-
8/2547	1	1	-
9/2547	2	2	-
10/2547	1	1	-
11/2547	2	2	-
	7	7	-

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนคดีที่ กคพ. มีมติให้เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 44 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2550 (ต่อ)

ประมุขครั้งที่ /ปี	เสนอให้เป็นคดีพิเศษ	รับเป็นคดีพิเศษ	ไม่รับเป็นคดีพิเศษ
1/2548	-	-	-
2/2548	1	1	-
3/2548	1	1	-
4/2548	1	1	-
5/2548	-	-	-
6/2548	2	2	-
7/2548	-	-	-
8/2548	-	-	-
9/2548	1	1	-
10/2548	3	3	-
	9	9	-
1/2549	1	1	2
2/2549	2	2	-
3/2549	1	1	-
4/2549	2	2	-
5/2549	3	3	-
6/2549	5	5	-
7/2549	1	1	-
	15	15	-
1/2550	1	1	-
2/2550	2	2	-
3/2550	3	3	-
4/2550	1	1	-
5/2550	-	-	-
	7	7	-

3.4 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้นได้จัดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ซึ่งเป็นองค์กรที่ดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการในระดับนโยบาย และคณะกรรมการธุรกรรม ซึ่งเป็นองค์กรที่ดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการในระดับปฏิบัติการ และให้จัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานทางด้านธุรกรรม และพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นองค์กรที่ดำเนินงานควบคุมและบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศและยับยั้งปราบปรามการฟอกเงิน โดยเฉพาะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และคณะกรรมการธุรกรรมนั้นจะมีอำนาจหน้าที่อย่างมากในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายอันอาจจะเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้นั้น ได้ถูกจัดให้มีการดำเนินงานในรูปแบบ “คณะกรรมการ” เพื่อความรอบคอบและประสิทธิภาพในการดำเนินงานบังคับใช้กฎหมาย

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) นั้นมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดเรียกว่า “เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน¹² และมีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งการและปฏิบัติราชการ¹³

ตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือเลขาธิการปปง. นั้นเป็นตำแหน่งที่จะต้องมีความรับผิดชอบสูงมากในการบริหารงาน ทั้งนี้เพราะนอกจากเลขาธิการปปง. จะเป็นเลขานุการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) แล้ว ยังเป็นประธานคณะกรรมการธุรกรรม และเป็นผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอีกด้วย ดังนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานปปง. อย่างเข้มงวด¹⁴ ดังนี้

¹² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, มาตรา 3.

¹³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 41.

¹⁴ สีนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542(กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชีย เพลส, 2542), หน้า 144.

เลขาธิการ ปปง.

บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นจะต้องเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ¹⁵ มีหน้าที่ควบคุมดูแล โดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงาน โดยอิสระและเป็นกลางขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงาน ซึ่งต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ สุจริต ยึดหลักกฎหมาย มีคุณธรรม และปราศจากอคติ โดยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้¹⁶

1. เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง หรือกฎหมาย
2. รับราชการในตำแหน่งรองเลขาธิการ หรือเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญระดับไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่า
3. ไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ
4. ไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายกัน หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วน บริษัท สถาบันการเงิน หรือประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่น หรือประกอบกิจการใด ๆ อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

วาระการดำรงตำแหน่ง เลขาธิการ ปปง. จะอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง โดยสามารถที่จะดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วจะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอีกไม่ได้¹⁷ แต่ให้กำหนดตำแหน่งที่ปรึกษาสำนักงานให้เลขาธิการซึ่งพ้นจากตำแหน่งนั้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ คณะกรรมการ ปปง. นั้นเป็นองค์กรในระดับบริหาร ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย มาตรการและวางหลักเกณฑ์ (Regulatory Role) เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศ และเนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) นี้มีบทบาทและหน้าที่ในระดับนโยบายหรือระดับบริหาร ที่มาของคณะกรรมการ ปปง. จึงต้องมีความหลากหลาย เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามแผนนโยบายได้ โดยได้รับความร่วมมือและการประสานงานทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

¹⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, มาตรา 42.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน , มาตรา 43.

¹⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551, มาตรา

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงได้กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้บังคับบัญชาระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการด้วย¹⁸

3.4.1 โครงสร้างของคณะกรรมการ ปง.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551) กำหนดให้ คณะกรรมการ ปง. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ปง. มีรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการ ในจำนวนของ กรรมการ ปง. ทั้งหมดจำนวน 26 คน ซึ่งแบ่งเป็นกรรมการที่เป็นโดยตำแหน่ง 17 คน กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยมีที่มา ดังนี้

1. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	รองประธานกรรมการ
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	รองประธานกรรมการ
4. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
5. อัยการสูงสุด	กรรมการ
6. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
7. เลขาธิการ ป.ป.ส.	กรรมการ
8. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	กรรมการ
9. อธิบดีกรมที่ดิน	กรรมการ
10. อธิบดีกรมศุลกากร	กรรมการ
11. อธิบดีกรมสรรพากร	กรรมการ
12. อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	กรรมการ
13. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย	กรรมการ
14. เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและ	กรรมการ
ส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย	
15. เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์	กรรมการ
และตลาดหลักทรัพย์	
16. ประธานสมาคมธนาคารไทย	กรรมการ

¹⁸ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542(กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชีย เพลส, 2542), หน้า 132.

17. เลขานุการ ปปง.	กรรมการและเลขานุการ
18. ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน	กรรมการ

(1) กรรมการโดยตำแหน่ง

จะเห็นได้ว่า กรรมการ ปปง. ที่เป็นโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งประจำในระดับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่

- 1) รัฐบาล คือ นายกรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบการบริหารประเทศโดยตรง
- 2) กระทรวงยุติธรรม คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
- 3) กระทรวงการคลัง คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
- 4) หน่วยงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่สำคัญ ได้แก่
 - 4.1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
 - 4.2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

คือ เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

- 5) หน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานในการตรวจสอบการทำธุรกรรม ได้แก่
 - 5.1) กรมที่ดิน คือ อธิบดีกรมที่ดิน
 - 5.2) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ

ประกันภัย คือ เลขานุการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

- 5.3) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คือ

เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

- 6) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่
 - 6.1) กระทรวงยุติธรรม คือ ปลัดกระทรวงยุติธรรม
 - 6.2) สำนักงานอัยการสูงสุด คือ อัยการสูงสุด
- 7) หน่วยงานประสานงานกับต่างประเทศ ได้แก่
 - 7.1) กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย คือ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
- 8) หน่วยงานกำกับดูแลและรับผิดชอบการเงินการคลังและภาษีของประเทศ

ได้แก่

- 8.1) ธนาคารแห่งประเทศไทย คือ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
- 8.2) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- 8.3) กรมศุลกากร คือ อธิบดีกรมศุลกากร
- 8.4) กรมสรรพากร คือ อธิบดีกรมสรรพากร

9) สมาคมธนาคารไทย คือ ประธานสมาคมธนาคารไทย ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าเป็นตัวแทนของภาคเอกชน โดยเฉพาะธนาคารต่าง ๆ อันมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การที่มีตัวแทนจากองค์กรภาคเอกชนประเภทนี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการ ปปง. จะเป็นช่องทางให้ธนาคารสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาและสะท้อนผลการปฏิบัติหน้าที่ของธนาคารต่าง ๆ อันนำไปสู่มาตรการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระดับชาตินั้น โดยเฉพาะการวางมาตรการและหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะทางด้านกฎหมายหรือการเงินการคลัง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อเข้ามาเป็นกรรมการฯ จำนวน 9 คน ในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิโดยจะได้รับการแต่งตั้งตามเงื่อนไขดังนี้

2.1) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะต้องได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นบุคคลที่เชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือสาขาใดสาขาหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน

2.2) การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวนี้อาจต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ตามลำดับ

2.3) ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มหรือแต่งตั้งซ่อมให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้ว¹⁹ ทั้งนี้เพราะคณะรัฐมนตรีอาจจะไม่ได้แต่งตั้งคราวเดียวพร้อมกันทั้งหมดก็ได้ โดยอาจจะทยอยแต่งตั้งไปเรื่อย ๆ เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติห้ามไว้

3.4.2 การแต่งตั้งและคุณสมบัติของคณะกรรมการ ปปง.

1. กรรมการโดยตำแหน่ง การแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในส่วนของกรรมการ โดยตำแหน่งนั้น จะเป็นไปโดยผลของกฎหมายตามมาตรา 24 ซึ่งได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้ว ทั้งนี้มีทั้งหมด 17 คน ที่มีตำแหน่งตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในส่วนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้น การแต่งตั้งจะกระทำโดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง

¹⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542, มาตรา 27 วรรคสอง.

บุคคลซึ่งมีความเชี่ยวชาญในทางเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง กฎหมาย หรือสาขาใดสาขาหนึ่งที่ เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามลำดับ

3.4.3 วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ปปง.

การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นได้แบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน คือ คณะกรรมการโดยตำแหน่ง และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

1. กรรมการโดยตำแหน่ง สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการโดย ตำแหน่งนั้น จะพิจารณาได้จากสถานภาพที่กรรมการบุคคลนั้นดำรงอยู่ กล่าวคือ ตรีบาใดที่บุคคลผู้นั้นยังได้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามที่กฎหมายได้ระบุไว้ในมาตรา 24 ย่อมมีวาระการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจนกว่าจะสิ้นสถานภาพหรือหมดวาระ ในตำแหน่งต้นสังกัดเดิม หากบุคคลผู้นั้นพ้นสภาพจากตำแหน่งต้นสังกัดเมื่อใด ตำแหน่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็จะหมดวาระไปด้วย

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นมี จำนวน 9 คน ซึ่ง แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีและผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับแล้ว นั้น จะมีวาระการดำรงตำแหน่งได้ 4 ปี นับแต่วันที่แต่งตั้ง และการดำรงตำแหน่งของกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว²⁰ กรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งยังไม่ครบวาระ 4 ปี และลาออกเสียก่อน หลังจากนั้นอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ก็ได้ถ้าวาระของกรรมการชุดที่ตนได้รับแต่งตั้งครั้งแรกยังไม่ครบวาระ 4 ปี แต่ถ้าครบ 4 ปีแล้ว ผู้นั้นไม่อาจจะได้รับแต่งตั้งได้อีก ซึ่งต่างกับกรณีการดำรงตำแหน่งของเลขาธิการคณะกรรมการฯ ปปง. ซึ่งได้กำหนดให้ดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว เป็นเวลา 4 ปี และถ้าพ้นจากตำแหน่งแล้วไม่ว่าจะเป็นเพราะหมดวาระ หรือการลาออกก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่งก็จะแต่งตั้งให้กลับเข้ามาดำรง ตำแหน่งเลขาธิการ ปปง. อีกไม่ได้²¹

เหตุผลที่กฎหมายได้กำหนดวาระของการดำรงตำแหน่งของเลขาธิการ ปปง. และกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิไว้เช่นนี้ เนื่องจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งสำคัญซึ่งมีอำนาจสามารถให้คุณให้โทษแก่บุคคลทั่วไปได้ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองระดับสูง หรือ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หรือพ่อค้า ประชาชนผู้มั่งคั่ง ตลอดจนผู้มีอิทธิพลต่าง ๆ ดังนั้นการให้บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ได้อยู่ใน ตำแหน่งนานเกินกว่า 1 วาระอาจจะเกิดความเกรงใจ หรืออาจจะถูกรอบงำจากผู้มีอิทธิพลก็ได้

²⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 26.

²¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 44.

ทั้งนี้เพราะผู้มีอิทธิพลดังกล่าวย่อมมีความประสงค์ที่อยากจะทำความสนิทสนมและสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อเป็นเกราะคุ้มภัยหรือเป็นเครื่องมือในการกระทำการใด ๆ ได้ด้วยความสำคัญที่ตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจมากนั่นเอง ส่วนตำแหน่งกรรมการโดยตำแหน่งนั้น เหตุที่กฎหมายมิได้กำหนดวาระในการดำรงตำแหน่งไว้ นั่น เนื่องจากโดยข้อเท็จจริงบุคคลเหล่านั้นเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ กว่าจะมาดำรงตำแหน่งดังกล่าวต้องใช้เวลาในการรับราชการมานาน โดยส่วนใหญ่อาจจะเหลือเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 4 ปีก็จะเกษียณอายุแล้ว ทั้งนี้โดยผลของกฎหมายเมื่อกรรมการ โดยตำแหน่ง ได้เกษียณอายุราชการ การดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็จะหมดวาระไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 4 ปีนั่นเอง

3.4.4 การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการ ปปง.

1. กรรมการ โดยตำแหน่ง สำหรับการพ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของกรรมการ โดยตำแหน่ง จะพ้นจากตำแหน่งเมื่อพ้นสถานภาพของตำแหน่งต้นสังกัดเดิม ไม่ว่าจะด้วยเหตุเพราะการเกษียณอายุราชการ หรือการพ้นสถานภาพของตำแหน่งเพราะสาเหตุอื่นใด

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น มีทั้งหมด 7 กรณี

- 1) การพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบวาระ 4 ปี
- 2) ตาย²²
- 3) ลาออก²³
- 4) คณะรัฐมนตรีให้ออกโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับ²⁴
- 5) เป็นบุคคลล้มละลาย²⁵
- 6) เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ²⁶
- 7) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก²⁷

²² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27 (1).

²³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27 (2).

²⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27 (3).

²⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27 (4).

²⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27 (5).

สำหรับการพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 4) ข้างต้น นั้นการที่คณะรัฐมนตรีให้ออกโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับนั้น กรณีนี้จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนเช่นเดียวกับการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กล่าวคือ คณะรัฐมนตรีจะให้ออกได้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามลำดับเสียก่อน เนื่องจากตอนแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา การให้ออกจึงต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน สำหรับการพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 5) คือเป็นบุคคลล้มละลาย และข้อ 6) เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถนั้น กรณีเหล่านี้จะต้องมีคำสั่งศาล และการพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 7) จะต้องเป็นกรณีที่ได้รับโทษจำคุกจริง ๆ ไม่ว่าโทษนั้นจะเป็นโทษจากการกระทำความผิดโดยเจตนาหรือกระทำโดยประมาทก็ตาม

3.5 อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ปปง.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) นั้นมีบทบาทในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบาย และวางกฎเกณฑ์ (Regulator) รวมทั้งติดตามกำกับดูแลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามอำนาจและหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป และ อำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ ซึ่งเป็นทั้งอำนาจและเป็นหน้าที่ในตัว คือ มีอำนาจหน้าที่บริหารเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเรียบร้อยตามความมุ่งหมาย รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ดังนี้

3.5.1 อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ได้ระบุอำนาจหน้าที่ทั่วไปของคณะกรรมการ ปปง. ไว้ดังนี้²⁸

1. เสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการ ปปง. นั้นมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรีตามมาตรา 25 (1) ทั้งนี้เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีความผิดที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน โดยตรง

²⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 27 (6).

²⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 มาตรา 25.

โดยอำนาจในการเสนอมาตรการดังกล่าวนั้น จะเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งการออกกฎหมายจะเป็นการไม่ทันต่อสถานการณ์ คณะกรรมการ ปปง. จะเสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อเสนอให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติก่อนที่จะมีการออกกฎหมายมาบังคับใช้

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สำคัญได้แก่

ก) มาตรการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เรื่อง นโยบายด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ

ข) มาตรการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เรื่อง นโยบายการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การรู้จักลูกค้า/การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Know Your Customer/Customer Due Diligence: KYC/CDD) ของสถาบันการเงิน (Financial Institutions) และหน่วยธุรกิจ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Designated Non-Financial Businesses and Professions, DNFBP)

2. พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศ เพื่อที่จะใช้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น สำนักงาน ปปง. จะต้องเสนอเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการ ปปง. พิจารณาให้ความเห็นชอบเสียก่อน จึงจะเสนอให้รัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

โดยอำนาจในการพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเพื่อดำเนินการดังกล่าวนี้ ต้องเป็นกรณีที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดไว้เท่านั้น ได้แก่

1. มาตรา 13 (1) และ (2) บัญญัติให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน ปปง. เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมนั้นเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่ากำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสด และกำหนดมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2

2. มาตรา 15 (1) และ (2) บัญญัติให้สำนักงานที่นครกรุงเทพมหานคร สำนักงาน

ที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดินสาขา และสำนักงานที่ดินอำเภอ มีหน้าที่ต้องรายงานต่อสำนักงาน ปปง. เมื่อปรากฏว่ามีการขอยกทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณี และเมื่อมีการชำระด้วยเงินสดเป็นจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเมื่ออสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินเมื่อมีการชำระด้วยเงินสดและกำหนดมูลค่าอสังหาริมทรัพย์เมื่อมีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ดังกล่าว

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 3

3. มาตรา 17 บัญญัติให้การรายงานการทำธุรกรรมตามมาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 ให้เป็นไปตามแบบระยะเวลา หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจในการพิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดเรื่องดังกล่าว

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 4

4. มาตรา 18 กำหนดให้ธุรกรรมใดที่รัฐมนตรีเห็นสมควรให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงานตามมาตรา 13 มาตรา 15 และมาตรา 16 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงดังกล่าว

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 5

5. มาตรา 20 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง คณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงในเรื่องดังกล่าว

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 6

6. มาตรา 21 วรรคสาม บัญญัติให้บันทึกข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับธุรกรรม ตามมาตรา 13 ที่สถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้าบันทึก หรือที่สถาบันการเงินต้องบันทึก กรณีที่ลูกค้าปฏิเสธที่จะทำให้เป็นไปตามแบบรายการ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 7

7. มาตรา 48 วรรคสาม บัญญัติให้การตรวจสอบรายงานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการ ทำธุรกรรมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 8

8. มาตรา 49 วรรคสี่ บัญญัติให้ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือ ผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินจะแสดงหลักฐานว่าเงิน หรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้น มิใช่ ทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อมีคำสั่งเพิกถอนการยึด หรืออายัดก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ที่ กำหนดในกฎกระทรวง

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 9

9. มาตรา 56 วรรคสอง บัญญัติให้การยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการประเมิน ราคาทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน กฎกระทรวง

จากมาตราดังกล่าวคณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ในการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 10

10. มาตรา 20 วรรคสอง บัญญัติให้ การแสดงตนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตาม วิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด คณะกรรมการ ปปง. จึงมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นต่อ รัฐมนตรี ในการออกประกาศดังกล่าว ตามความใน ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง วิธีการ แสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงิน

นอกจากนี้ การที่กฎหมายฟอกเงินได้กำหนดให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดตามกฎหมายนี้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับ ทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน ปปง. กระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตาม กฎหมาย ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ มาตรา 25 (2) นี้ยังได้ให้อำนาจคณะกรรมการ ปปง. ในการพิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในเรื่องดังกล่าว ตามความใน ระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการนำทรัพย์สินที่ศาลสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสั่งให้กระทรวงการคลัง พ.ศ. 2549

3. วางระเบียบเกี่ยวกับการส่งคืนทรัพย์สินตามมาตรา 49 และมาตรา 51/1 การเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมินค่าเสียหาย และค่าเสื่อมสภาพตามมาตรา 57 และวางระเบียบเกี่ยวกับกองทุนตามมาตรา 59/1 มาตรา 59/4 มาตรา 59/5 และมาตรา 59/6

อำนาจหน้าที่ในการวางระเบียบตามมาตรา 25 (3) นี้ มีความแตกต่างกับอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 25 (2) โดยมาตรา 25 (2) นั้น คณะกรรมการ ปปง.มีอำนาจหน้าที่เพียงพิจารณาให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศเท่านั้น แต่ใน มาตรา 25 (3) นั้นเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ปปง. โดยเฉพาะในการวางระเบียบต่างๆ โดยสำนักงาน ปปง. จะเสนอเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการ ปปง. พิจารณาเพื่อออกเป็นระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

มาตรา 25 (3) ให้อำนาจคณะกรรมการ ปปง. ในการวางระเบียบเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) วางระเบียบเกี่ยวกับการส่งคืนทรัพย์สินตามมาตรา 49 และ มาตรา 51/1

มาตรา 49 บัญญัติว่า “ ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน โดยเร็ว

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าเรื่องดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์พอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ได้ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุนข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน

ให้เลขาธิการรีบดำเนินการตามวรรคสองแล้วส่งเรื่องเพิ่มเติมไปให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากพนักงานอัยการยังเห็นว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตกเป็นของแผ่นดิน ให้พนักงานอัยการรีบแจ้งให้เลขาธิการทราบเพื่อส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด ให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ได้รับเรื่องจากเลขาธิการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดให้พนักงานอัยการและเลขาธิการปฏิบัติตามนั้น หากคณะกรรมการมิได้วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดเวลาดังกล่าวให้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการ

เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลาและได้ปฏิบัติตามความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคสามแล้ว ให้เรื่องนั้นเป็นที่ยุติและห้ามมิให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลนั้นในทรัพย์สินเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญซึ่งน่าจะทำให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของบุคคลนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ และใน

กรณีเช่นว่านี้ ถ้าไม่มีผู้ใดขอรับคืนทรัพย์สินดังกล่าวภายในสองปีนับแต่วันที่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดไม่ให้ยื่นคำร้องหรือไม่วินิจฉัยชี้ขาดภายในกำหนดระยะเวลา ให้สำนักงานดำเนินการนำทรัพย์สินนั้นส่งเข้ากองทุนและในกรณีที่มีผู้มาขอรับคืนโดยใช้สิทธิขอรับคืนตามกฎหมายอื่นซึ่งสามารถทำได้ถึงแม้จะเกินกว่ากำหนดสองปี ให้สำนักงานส่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้มาขอรับคืน หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินจากกองทุนแทน หากยังไม่มีผู้มารับคืนเมื่อเวลาว่างพ้นปีสิบปี ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินหรือเงินในระหว่างที่ยังไม่มีผู้มารับคืนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เมื่อศาลรับคำร้องที่พนักงานอัยการยื่นต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้นและประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอถอนศาลมีคำสั่ง กับให้ศาลสั่งให้ส่งสำเนาประกาศไปยังเลขาธิการเพื่อปิดประกาศไว้ที่สำนักงาน และสถานีตำรวจท้องที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่และถ้ามีหลักฐานแสดงว่าผู้ใดอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สิน ก็ให้เลขาธิการมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นทราบ เพื่อใช้สิทธิดังกล่าว การแจ้งนั้นให้แจ้งโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ตอบรับตามที่อยู่ครั้งหลังสุดของผู้นั้นเท่าที่ปรากฏในหลักฐาน

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้ามีเหตุสมควรที่จะดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความคิดมูลฐานให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนดความผิดฐานนั้นดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายก่อน”

มาตรา 51/1 บัญญัติว่า”ในกรณีที่ศาลเห็นว่าทรัพย์สินตามคำร้องไม่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้ศาลส่งคืนทรัพย์สินนั้น และในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าไม่มีผู้ใดขอรับคืนทรัพย์สินภายในสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว ให้สำนักงานนำทรัพย์สินนั้นเข้ากองทุน

ในกรณีที่มีผู้มาขอรับคืนโดยใช้สิทธิขอรับคืนตามกฎหมายอื่นซึ่งสามารถทำได้แม้จะเกินกว่ากำหนดสองปีตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานส่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้มาขอรับคืน หากไม่อาจส่งคืนทรัพย์สินได้ให้คืนเป็นเงินจากกองทุนแทน หากยังไม่มีผู้มารับคืนเมื่อเวลาว่างพ้นปีสิบปีให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินหรือเงินในระหว่างที่ยังไม่มีผู้มารับคืนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

2) วางระเบียบเกี่ยวกับการเก็บรักษา การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด การนำทรัพย์สินไปใช้ประโยชน์ และการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ ตามมาตรา 57

มาตรา 57 ทั้งหมด บัญญัติว่า “ การเก็บรักษาและการจัดการทรัพย์สินที่คณะกรรมการธุรกรรม เลขาธิการหรือศาล แล้วแต่กรณี ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดไว้ตามหมวดนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 (3) และมาตรา 57 ดังกล่าว ขณะนี้คณะกรรมการ ปปง. ได้ออกระเบียบไว้ดังนี้

ก. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการเก็บรักษา และการจัดการทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด พ.ศ. 2543

ข. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการประเมินค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพ พ.ศ. 2543

ค. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทรัพย์สิน ไปดูแลและใช้ประโยชน์ การนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด และการนำทรัพย์สินไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2543

ง. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด พ.ศ. 2544

จ. ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ว่าด้วยการนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

3) วางระเบียบเกี่ยวกับกองทุนตามมาตรา 59/1 มาตรา 59/4 มาตรา 59/5 และมาตรา 59/6

4. ส่งเสริมความร่วมมือของประชาชน เกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และวางระเบียบในการดำเนินการกับข้อมูลหรือเอกสารเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

อำนาจของคณะกรรมการ ปปง. ในเรื่องการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นเป็นอำนาจที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. ตามมาตรา 40 โดยในขณะนี้จะเห็นได้ว่ามีการเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้หลายช่องทาง เช่น สมัครเป็นสายลับ ปปง. หรือให้มีการแจ้งเบาะแส หรือรายงานเหตุอันควรสงสัย โดยทำเป็นรายงานธุรกรรมที่ไม่ต้องระบุผู้แจ้งได้

ในส่วนของอำนาจของคณะกรรมการ ปปง. ในการวางระเบียบในการดำเนินการกับข้อมูลหรือเอกสารเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานนั้น แต่เดิมกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการในเรื่องดังกล่าวไว้ แต่ได้เพิ่มเข้ามาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 เนื่องจากข้อมูลหรือเอกสารต่างๆตามกฎหมายฟอกเงินนั้นเป็นข้อมูลลับ จึงต้องการที่จะวางระเบียบในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูล เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลที่สำคัญดังกล่าว

5. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการ ปปง. มีอำนาจในการวางแผนนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้สำนักงาน ปปง. พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลในองค์กร รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการ ปปง. ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ตามมาตรา 47 กำหนดให้สำนักงาน ปปง. จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี เสนอต่อคณะรัฐมนตรีด้วย

มาตรา 47 “ให้สำนักงานจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีอย่างน้อยให้มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

(1) รายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงาน

(3) รายงานข้อเท็จจริงหรือข้อสังเกตจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ พร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะ

ให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีตามวรรคหนึ่ง พร้อมด้วยข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา”

6. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือระเบียบอื่นใด ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ปปง. ตามมาตรา 25 (6) นี้ เป็นการบัญญัติในลักษณะที่เปิดกว้างไว้ เพื่อให้คณะกรรมการ ปปง. สามารถมีอำนาจในการปฏิบัติการในกฎหมายอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้

โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 (6) เพื่อให้การดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการ ปปง. ได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ 1/2544 เห็นชอบข้อตกลงตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่จัดทำขึ้นระหว่างสำนักงาน ปปง. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงาน ปปส. กรมศุลกากร สำนักงานประมาท ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมบัญชีกลาง กรมที่ดิน และกรมการปกครอง เพื่อให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ

ทั้งนี้ การใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ปปง. ตามมาตรา 25 (6) ดังกล่าว ยังไม่ค่อยมีปรากฏเท่าใดนัก

3.5.2 อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน

1. อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการ²⁹ เพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งแทนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) โดยขณะนี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการแล้ว รวม 9 คณะ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ปปง. ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คณะอนุกรรมการที่ปรึกษากฎหมาย คณะอนุกรรมการนโยบายและมาตรการ คณะอนุกรรมการบริหารจัดการทรัพย์สิน คณะอนุกรรมการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการพิจารณากลับกรองงานปรับปรุง โครงสร้างและภารกิจของสำนักงาน ปปง. คณะอนุกรรมการวินิจฉัย คณะอนุกรรมการส่งเสริมและประสานความร่วมมือภาคประชาชน คณะอนุกรรมการสรรหาที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ และคณะอนุกรรมการสารสนเทศและติดตามประเมินผล

2. อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการธุรกรรม³⁰ ตามมาตรา 32
3. อำนาจในการแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการ ปปง.³¹ ตามมาตรา 24 วรรคสอง
4. มอบหมายให้คณะกรรมการธุรกรรมปฏิบัติงานอื่น³² ตามมาตรา 34 (6)
5. รับรายงานจากคณะกรรมการธุรกรรม³³ ตามมาตรา 34 (4)
6. มอบหมายให้สำนักงาน ปปง. ดำเนินการตามมติอย่างหนึ่งอย่างใดของคณะกรรมการ ปปง.³⁴ ตามมาตรา 40 (1)
7. อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าไม่มีเหตุเพียงพอที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมสั่งยึดหรืออายัดไว้ชั่วคราวตามมาตรา 48 นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนให้ตกเป็นของแผ่นดิน กรณีดังกล่าวเลขานุการคณะกรรมการ

²⁹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 30.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 32.

³¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 24 วรรคสอง.

³² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 34 (5).

³³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 37.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 40.

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ปปง. วินิจฉัยชี้ขาดว่าจะให้อัยการยื่นคำร้องดังกล่าวหรือไม่ ทั้งนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 49 วรรคสามและวรรคสี่

3.6 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

ในการปฏิบัติงานอันเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 นี้ กฎหมายกำหนดให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยตรง คือ “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด” หรือเรียกโดยย่อว่า “ป.ป.ส.” เป็นองค์กรหลักในการดูแลงานในส่วนการกำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมการสืบสวน สอบสวน และการป้องกันความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดรวมทั้งงานในส่วนอื่นๆ ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในเวลาต่อไป

ในการพิจารณาลักษณะการทำงานของ ป.ป.ส. จำเป็นจะต้องศึกษาถึงโครงสร้างและคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ เพื่อการวิเคราะห์ถึงอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และทำให้สามารถเข้าใจถึงสภาพการทำงานในทางปฏิบัติของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ได้เป็นอย่างดี

3.6.1 โครงสร้างของคณะกรรมการ ป.ป.ส.

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 กำหนดให้โครงสร้างของคณะกรรมการ ป.ป.ส. หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประกอบขึ้นจากบุคคลดังต่อไปนี้³⁵

1) นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
2) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	กรรมการ
4) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
5) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ

³⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2545
มาตรา 4.

6) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
7) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
8) อัยการสูงสุด	กรรมการ
9) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
10) อธิบดีกรมศุลกากร	กรรมการ
11) เลขาธิการ ป.ป.ส.	กรรมการและเลขานุการ
11) ผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกิน 6 คน	กรรมการ

(1) กรรมการโดยตำแหน่ง

องค์ประกอบคณะกรรมการ ป.ป.ส ตามมาตรา 5 เดิมมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข แต่เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการประกาศสงครามกับยาเสพติดและต้องการให้รัฐมนตรีที่มีความรับผิดชอบต่อนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าร่วมเป็นกรรมการในบอร์ด ป.ป.ส. ด้วย โดยมีการแต่งตั้งเพิ่มเติม คือ

1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เนื่องจากปัจจุบันกองทัพมีบทบาทในด้านป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด รวมถึงการบำบัดด้วย โดยปัจจุบันบริเวณแนวชายแดนก็จะมีตำรวจและทหารปฏิบัติงานด้านนี้อยู่

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมมีบทบาทด้านการบังคับใช้กฎหมายเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง

3) รัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีจะมอบหมายให้รัฐมนตรีที่รับผิดชอบดูแล ป.ป.ส.เข้ามาเป็นคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง

(2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

สำหรับตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ไม่เกิน 6 คนนั้นจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี โดยได้พิจารณาแล้วว่าเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีความสามารถในงานเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.6.2 การแต่งตั้งและคุณสมบัติของคณะกรรมการ ป.ป.ส.

สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) นั้น ได้ถูกจัดแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ กรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการอื่นๆ ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง

1) กรรมการโดยตำแหน่ง จะเป็นไปโดยผลของกฎหมายมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ที่ได้แต่งตั้งบุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ส. นี้ กฎหมายมิได้บัญญัติคุณสมบัติไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้ระบุไว้ถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้นให้เป็นกรรมการ ป.ป.ส. โดยกฎหมายได้ระบุให้บุคคลผู้มีตำแหน่งใดบ้างเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส) โดยตำแหน่งนั้น เป็นไปตามที่ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว

2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการอื่น ๆ อีกไม่เกิน 6 คน ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในงานด้านเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยทั้งนี้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ได้กำหนดไว้ว่ากรรมการจำนวนไม่เกินสองคนจากหกคนนั้น จะต้องพิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลภาคเอกชนที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย โดยมีได้ระบุคุณสมบัติของกรรมการอื่นไว้ในกรณีนี้อย่างชัดเจน แต่ให้เป็นดุลพินิจของฝ่ายบริหารในการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถมาเป็นกรรมการเพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องได้รับการเห็นชอบและแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี

3.6.3 วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ป.ป.ส.

การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง จำนวนไม่เกิน 6 คน

1) กรรมการโดยตำแหน่ง สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการโดยตำแหน่งนั้นจะพิจารณาได้จากสถานภาพที่กรรมการบุคคลนั้นดำรงอยู่ กล่าวคือ ครบใดที่บุคคลนั้นได้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งตามที่กฎหมายระบุไว้ในมาตรา 5 ย่อมมีวาระการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จนกว่าจะสิ้นสถานภาพหรือหมดวาระในตำแหน่งต้นสังกัดเดิม หากบุคคลผู้นั้นพ้นสถานภาพจากตำแหน่งต้นสังกัดเมื่อใดตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดก็จะหมดวาระไปด้วย

2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้น หมายถึง กรรมการที่ คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งขึ้นนอกเหนือจากกรรมการ โดยตำแหน่ง โดยคณะรัฐมนตรีจะแต่งตั้งจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีความรู้ ความสามารถ จำนวนไม่เกิน 6 คน และจะมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ทั้งนี้ โดยเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วสามารถที่จะเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้อีกเช่นเดิม หากได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี³⁶

3.6.4 การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการ ป.ป.ส.

สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) นั้น นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว ไม่ว่าจะป็นกรณีกรรมการโดยตำแหน่ง หรือกรรมการอื่นที่รัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งซึ่งจะมีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี นั้น การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการซึ่งแต่งตั้ง โดยคณะรัฐมนตรีอาจเกิดขึ้นได้อีก 5 กรณี ดังนี้³⁷

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

โดยภายหลังจากการพ้นตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการดังกล่าว คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นแทนได้ กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งซ่อมหรือแต่งตั้งเพิ่มจะต้องอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการอื่นเท่านั้น³⁸

³⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 6.

³⁷ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7 วรรคแรก.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7 วรรคสองและวรรคสาม.

3.7 อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ส.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไว้เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานและเป็นกรอบในการใช้อำนาจเพื่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมุ่งหวังจะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติมความโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2534 ,พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ไว้ดังนี้ คือ³⁹

3.7.1 อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป

1. กำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการวางนโยบาย กำหนดแผนงานในภาพรวมของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) โดยจะไม่มีอำนาจในการปฏิบัติการเลย โดยในการกำหนดแผนงานดังกล่าว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จะได้พิจารณากำหนดแผนงานต่างๆของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีแผนงานปราบปรามยาเสพติด หรือกระทรวงสาธารณสุข มีแผนงานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เป็นต้น ในส่วนของการกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ส. จะพิจารณาถึงความเหมาะสมในการกำหนดมาตรการใดๆ ที่อาจกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ มาตรการที่สำคัญได้แก่ มาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ

³⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ,มาตรา 13.

2. ควบคุมการสืบสวน สอบสวน และการฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ได้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดของชาติ จึงจำเป็นต้องทราบรายละเอียดทุกขั้นตอนที่เกี่ยวกับการสืบสวน สอบสวน และการฟ้องคดี

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมราชทัณฑ์

โดยกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. มีหน้าที่เข้าฟังการสอบสวน ชักถามข้อเท็จจริง และส่งมอบบันทึกการสอบสวนเบื้องต้น และพยานหลักฐานต่อพนักงานสอบสวน กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่รับฝากการควบคุมผู้ถูกจับจากพนักงาน ป.ป.ส. และเก็บรักษา ยาเสพติดของกลาง หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และกำหนดให้พนักงานอัยการมีหน้าที่แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง พร้อมเหตุผลและข้อเสนอแนะต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. แจ้งรายละเอียดความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดรายเดือนต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. และแจ้งการยกฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดรายเดือนให้เลขาธิการ ป.ป.ส.ทราบรวมทั้งกำหนดหน้าที่ให้ราชทัณฑ์ ต้องให้ความร่วมมือต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. เกี่ยวกับการรายงานข้อเท็จจริง สภาพการรับโทษ ประวัติการต้องโทษ หรือข้อเท็จจริงอื่นของนักโทษคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด อนุญาตให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เข้าไปสอบสวนผู้ต้องขังในเรือนจำหรือสถานที่คุมขัง และรายงานสถิตินักโทษในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดรายเดือนต่อเลขาธิการ ป.ป.ส. ด้วย

3. วางโครงการและดำเนินการ ตลอดจนสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

เนื่องจากการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ก็เป็นการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีกทางหนึ่ง กฎหมายจึงให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในการวางโครงการและดำเนินการใดๆ ตลอดจนสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

4. ควบคุม เร่งรัด และประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

การดำเนินการของสำนักงาน ป.ป.ส. นั้น จะต้องประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายจำนวนมาก เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กรมคุมประพฤติ หน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม เป็นต้น และในปัจจุบันมาตรการในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดก็มีหลายรูปแบบ ซึ่งการใช้มาตรการต่างๆ เหล่านี้ ก็จะมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากไม่มีหน่วยงานหลักในการจัดระบบงานให้อยู่ในกรอบทิศทางเดียวกันแล้ว ก็อาจจะเกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานได้ กฎหมายจึงให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ส. ในการควบคุม เร่งรัด และประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายยาเสพติดได้

5. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรืองานแผนงาน หรือ โครงการของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีอำนาจเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรืองานแผนงาน หรือ โครงการของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หากเห็นว่าการปฏิบัติราชการ หรืองานแผนงาน หรือ โครงการใด เกิดความไม่เหมาะสมในการปฏิบัติ หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ขณะนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ส. ก็มีอำนาจเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการปรับปรุงเรื่องดังกล่าวได้

6. ประสานงานและกำกับการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาตัวผู้ติดยาเสพติด

เนื่องจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการบำบัดรักษาตัวผู้ติดยาเสพติด มีหลากหลายหน่วยงาน เช่น กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ ทัณฑสถานต่างๆ โรงพยาบาล ตูลาการเฉลิมพระเกียรติ ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง เป็นต้น คณะกรรมการ ป.ป.ส. ในฐานะเป็นองค์กรหลักในการวางแผนนโยบายต่างๆ จึงต้องเป็นองค์กรกลางในการประสานงานและกำกับการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้เป็นไปอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

7. พิจารณาอนุมัติการแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

เนื่องจากปัญหาสาธารณสุขได้แพร่ระบาดขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการหลายฝ่ายในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 บัญญัติให้เลขาธิการ ป.ป.ส. โดยการอนุมัติให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จากข้าราชการในสังกัดหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติดเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2521 ประกอบด้วยข้าราชการสังกัดกรมตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน) และสำนักงาน ป.ป.ส.

การแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 3 และมาตรา 13 (7) และระเบียบสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการออกบัตรประจำตัวและการรายงานการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2546 ข้อ 5 เพื่อให้มีอำนาจในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

โดยบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จะต้องมีคุณสมบัติโดยสรุปได้แก่เป็นข้าราชการระดับสามหรือเทียบเท่า หรือชั้นสัญญาบัตรขึ้นไป มีหนังสือมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงาน ได้แก่ ผู้อำนวยการกอง ผู้บังคับการตำรวจ ผู้บังคับการกรม หรือเทียบเท่าขึ้นไป ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือผู้ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ให้มีหน้าที่ปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดและเป็นบุคคลที่ไม่มีประวัติมั่วหมองในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติมิชอบ หรือเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

ปัจจุบันเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมายภารกิจหน้าที่ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั่วประเทศนั้น ประกอบด้วยข้าราชการในสังกัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครองและสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งแต่ละคนจะมีอำนาจตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้เป็นเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.

แต่การใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายของรัฐบาลและภารกิจการค้าเงินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมาย

8. เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ และกำหนดให้สถานที่ซึ่งใช้ในการประกอบธุรกิจใดๆ เป็นสถานประกอบการที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการดังกล่าว⁴⁰

เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามความมุ่งหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พระราชบัญญัตินี้จึงให้นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจออกประกาศกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการและประกาศกำหนดให้สถานที่ซึ่งใช้ในการประกอบธุรกิจใดๆ เป็นสถานประกอบการที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการดังกล่าว โดยให้ประกาศกำหนดมาตรการนี้ โดยให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย⁴¹ ผลจากการออกประกาศกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดข้างต้นนี้ ทำให้ ป.ป.ส. มีอำนาจในการสั่งปิดสถานประกอบการชั่วคราว หรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบการสำหรับการประกอบธุรกิจสำหรับกรณีที่เจ้าพนักงานซึ่งเป็นบุคคลที่เลขาธิการฯ แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามกฎหมายฉบับนี้ตรวจพบว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ หากเจ้าของหรือผู้ดำเนินกิจการสถานประกอบการดังกล่าวไม่สามารถชี้แจงหรือพิสูจน์ให้คณะกรรมการเชื่อได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่กรณีแล้ว แต่ทั้งนี้การใช้อำนาจของคณะกรรมการฯ ต้องไม่เกินครั้งละ 15 วัน นับแต่วันที่เจ้าของหรือผู้ดำเนินกิจการสถานประกอบการนั้นทราบคำสั่ง⁴² โดยในการใช้อำนาจของคณะกรรมการในกรณีนี้ในปัจจุบันได้มีการออกประกาศกำหนดมาตรการให้สถานประกอบการต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งเป็นกฎหมายในลักษณะของการป้องปรามสถานบริการ ไม่ว่าจะเป็นป๊อปปูล่ามัย สถานบริการบันเทิงต่างๆ หลักการสำคัญคือ ให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ที่กำหนดขึ้น โดยออกเป็นประกาศ 3 ฉบับคือ

(1) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2543) เรื่อง กำหนดประเภทสถานประกอบการที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ

⁴⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2543.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 13 ทวิ.

⁴² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 13 ตริ.

(2) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543) เรื่อง กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ

(3) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2543) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการสั่งปิดชั่วคราวหรือการพักใบอนุญาตประกอบการของสถานประกอบการที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

โดยผู้ฝ่าฝืนจะต้องมีโทษปรับ หรือกรณีถ้าปล่อยปละให้มีการค้าหรือเสพยาเสพติดในสถานประกอบการนั้น อาจถูกสั่งปิดหรือพักใช้ใบอนุญาต โดยคณะกรรมการ ป.ป.ส. ได้ (ไม่เกิน 15 วัน⁴³ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2543 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป)

9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ⁴⁴

กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในการปฏิบัติการอื่นที่จะเป็นประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพได้ โดยเขียนรับรองให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. มีอำนาจไว้อย่างกว้างขวาง

10. เสนอความเห็นเกี่ยวกับการให้ความดีความชอบหรือโยกย้ายหรือลงโทษทางวินัยต่อข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานหน่วยงานของรัฐ ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนขอให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดเร่งรัดการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง⁴⁵

ในทางปฏิบัติงานเพื่อให้การควบคุมการขยายตัวของปัญหายาเสพติดไม่ให้ขยายตัวมากขึ้น และลดลงไปในที่สุด รัฐบาลในสมัยนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติดและผลกระทบของปัญหายาเสพติดในระยะยาวที่จะทำให้ประเทศชาติขาดความมั่นคงและการพัฒนาเศรษฐกิจด้อยประสิทธิภาพ จึงได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141 / 2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดย

⁴³ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมกับกองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. สรุปผลการสัมมนาการประสานงานกระบวนการยุติธรรมคดียาเสพติดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 3-5 กรกฎาคม 2543 ณ โรงแรมโซฟิเทล ราชาออคิต อ.เมือง จ.ขอนแก่น (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2543),หน้า 23.

⁴⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2543.

⁴⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่4)พ.ศ. 2545. มาตรา 7.

กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นองค์กรรับผิดชอบการดำเนินงานตามนโยบายนี้ โดยสร้างความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินงานเพื่อวัตถุประสงค์และนโยบายนี้ ทั้งนี้ ให้ ป.ป.ส. ทำหน้าที่เพิ่มเติมจากอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ในการสั่งการ และประสานงานกับกระทรวง ทบวง กรม และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้ความคุ้มครองและให้คุณให้โทษต่อข้าราชการพลเรือน นายทหาร และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนการประกาศเขตพื้นที่เร่งรัดการดำเนินงาน ทั้งนี้ หากมีพื้นที่ที่มีปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญเป็นกรณีพิเศษ ให้ ป.ป.ส. กำหนดองค์กรและประกอบกำลังรับผิดชอบเป็นกรณีได้

นอกเหนือจากอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดบทลงโทษไว้สำหรับ กรรมการ เลขานุการฯ รองเลขานุการฯ และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ที่กระทำความผิดใด ๆ ตามกฎหมายเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเสียเอง โดยให้ระวางโทษเป็น 3 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ⁴⁶ เนื่องจากถือว่าบุคคลดังกล่าวล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้แต่กลับนำไปใช้ในทางเพื่อประโยชน์แก่ตนที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม

11. พิจารณาและดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งกำกับและติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว⁴⁷

เนื่องจากรัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงระบบงบประมาณใหม่เป็นแบบมุ่งเน้นผลงาน ที่เน้นผลผลิต ผลลัพธ์ และการวัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน โดยในส่วนของการจัดทำแผนงบประมาณการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเชิงบูรณาการนั้น มีสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยในปัจจุบันมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณด้านยาเสพติดตอบสนองต่อนโยบายด้านยาเสพติดของรัฐบาล และมีการบูรณาการเชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์และงบประมาณอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น คณะอนุกรรมการบริหารจัดการ กำกับ และติดตามการประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณด้านยาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส. จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการตรวจสอบ กำกับ และ

⁴⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519, มาตรา 17.

⁴⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่4) พ.ศ. 2545 มาตรา7.

ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณด้านยาเสพติดขึ้นมาดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง โดยที่หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณที่สำคัญ คือ

1. การวางแผนงบประมาณ
2. การจัดทำงบประมาณ
3. การอนุมัติงบประมาณ
4. การบริหารงบประมาณ
5. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณ

12. สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน รวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด⁴⁸

การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ดีอีกวิธีหนึ่งก็คือ การสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดด้วย ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ หรือขอความร่วมมือเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

3.7.2 อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน

1. อำนาจในการเป็นผู้วินิจฉัยและวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการและการประสานระหว่างคณะกรรมการหรือเจ้าพนักงานกับส่วนราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่มีอำนาจเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 4 วรรค 2

2. อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือทำการใดๆแทนคณะกรรมการ ป.ป.ส. ตามมาตรา 10

3. อำนาจในการดำเนินการตามมาตรา 14

4. อำนาจในการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเจ้าพนักงาน เพื่อดำเนินการตามมาตรา 14

5. อำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการตรวจ หรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจ หรือทดสอบว่าบุคคล หรือกลุ่มบุคคลใดมีสารเสพติดในร่างกายหรือไม่ตาม มาตรา 14 ทวิ

6. อำนาจในการออกระเบียบ ในการเก็บรักษา และใช้ประโยชน์จากบรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มา ตามมาตรา 14 จัตวา วรรค 5 ซึ่งขณะนี้ได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการ ได้มา การใช้ประโยชน์และการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.

2545

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7

7. อำนาจในการเปรียบเทียบปรับ โดยมีหลักเกณฑ์ว่า บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบปรับเจ้าของหรือผู้ดำเนินกิจการ สถานประกอบการที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประกาศเรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ ได้ตั้งแต่ หนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท โดยเจตนาธรรมเนียมในการกำหนดหลักเกณฑ์นี้ไว้เพื่อประโยชน์ในการให้คดีเป็นอันเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และลดปริมาณคดีที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

8. อำนาจในการวินิจฉัยชี้ขาด กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับการจับ ยึด และตรวจพิสูจน์ยาเสพติด ตามความในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจับ ยึด และตรวจพิสูจน์ยาเสพติด พ.ศ.